

INFORMATOR WYDZIAŁOWY

Wydział Matematyki i Informatyki UAM, ul. Matejki 48/49, 60-769 Poznań

styczeń 1995

Dnia 15.12.1994 zmarł dr Robert Knast, od roku 1993 adiunkt w Zakładzie Logiki Matematycznej naszego Wydziału, poprzednio pracownik Instytutu Matematycznego Polskiej Akademii Nauk, Oddział w Poznaniu.

* * * * *

Na posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 16.12.1994 otwarto przewód doktorski mgrowi Cui Junan z Uniwersytetu w Harbinie (ChRL). Temat rozprawy: „On some geometric coefficients of Orlicz spaces”. Promotorem pracy jest prof. dr hab. Henryk Hudzik.

* * * * *

Na tym samym posiedzeniu Rada zaopiniowała pozytywnie wniosek mgra Wojciecha Kowalewskiego o przedłużenie mu zatrudnienia na Wydziale na czas nieokreślony. Mgr W. Kowalewski jest od roku asystentem w Zakładzie Teorii Przestrzeni Funkcyjnych, poprzednio był przez rok słuchaczem Studium Doktoranckiego.

* * * * *

W dniu 16.12.1994 odbyło się II nadzwyczajne posiedzenie Rady Wydziału, na którym miało miejsce kolokwium habilitacyjne dra Krzysztofa Kołowrockiego z Katedry Matematyki Wyższej Szkoły Morskiej w Gdyni. Temat rozprawy habilitacyjnej: „On a class of limit reliability functions for series-parallel and parallel-series systems”. Rada Wydziału nadała drowi Kołowrockiemu stopień naukowy doktora habilitowanego nauk matematycznych.

* * * * *

Dr Artur Michałak z Zakładu Analizy Funkcjonalnej otrzymał nagrodę Prezesa Rady Ministrów za pracę doktorską.

* * * * *

Dr hab. Mieczysław Mastyło otrzymał nagrodę PTM im. prof. Władysława Orlicza, zaś dr Dariusz Bugajewski Nagrodę PTM dla Młodych Matematyków.

* * * * *

Dnia 9.12.1994 odbyło się otwarte posiedzenie komitetu redakcyjnego wydawanego przez nasz Wydział czasopisma *Functiones et Approximatio*. Omawiano istotne dla funkcjonowania pisma sprawy, w szczególności problemy finansowe oraz kwestię poszerzenia składu komitetu redakcyjnego. Problemy te będą jeszcze dyskutowane na kolegium dziekańskim oraz w ramach komitetu redakcyjnego.

* * * * *

Dnia 20.12.1994 odbyło się spotkanie świąteczno-noworoczne pracowników Wydziału.

Sto lat temu, 26.01.1895 zmarł Arthur Cayley. Urodził się 16.08.1821. Był profesorem matematyki czystej w Cambridge i członkiem (fellow) Trinity College. Jego prace poświęcone były problemom algebry, geometrii, analizy i mechaniki. Był twórcą rachunku macierzowego, autorem twierdzenia zwanego twierdzeniem Cayley'a-Hamiltona. Jako pierwszy zdefiniował grupę za pomocą relacji pomiędzy generatorami i stosował przedstawienia graficzne (diagramy Cayley'a). Od niego pochodzi nielączna algebra nad ciałem liczb rzeczywistych z 8 elementami bazowymi (jej elementy nazywa się dziś liczbami Cayley'a). Udowodnił, że każda grupa skończona jest izomorficzna z pewną podgrupą permutacji. Poświęcił wiele prac problemom geometrycznym, a liczne pojęcia geometrii algebraicznej zostały nazwane jego nazwiskiem. W analizie interesował się przede wszystkim funkcjami okresowymi, zwłaszcza funkcjami eliptycznymi.

M.K. & R.M.

Na posiedzeniu w dniu 19.12.1994 Senat przyjął „Zasady nadawania tytułu doktora honoris causa” oraz zdecydował o powołaniu Konwentu Godności Honorowych.

* * * * *

Na posiedzeniu Senatu w dniu 19.12.1994 JM Rektor prof. dr hab. Jerzy Fedorowski poinformował o przeznaczeniu ok. 3 mld złotych z funduszy uniwersyteckich na jednorazowy dodatek do pensji pracowników UAM w wysokości 15% wysokości uposażenia. Dodatek został wypłacony wraz ze styczniowymi poborami.

* * * * *

W prowizorium planu finansowego UAM na okres 1.01.–30.04.1995 na wydatki rzeczowe Wydziału Matematyki i Informatyki związane z działalnością dydaktyczną przewidziano kwotę 400 milionów złotych (przeddenominacyjnych, oczywiście).

* * * * *

Tygodnik *Polityka* zamieścił w numerze 50 (1962) z 10.12.1994 cykl artykułów poświęconych sprawie pojawiających się ostatnio coraz częściej pomysłów wprowadzenia odpłatności za studia. E. Nowakowska w artykule „Żak komercyjny” pisze m.in.: „Spotkanie wicepremiera Grzegorza Kołodki z rektorami zakończyło się głębokim rozczarowaniem tych ostatnich. Spodziewali się „strategii dla szkolnictwa”, która powstrzyma degradację uczelni i uspokoi napięcia w środowisku, a dostali obietnicę wzrostu przyszłorocznych nakładów o 5,7 proc. powyżej przewidywanego poziomu inflacji, z ostrzeżeniem, że tak dobry rok może się nie powtórzyć. *Rząd zmusza uczelnie do komercjalizacji studiów, ponieważ politykom niewygodnie byłoby z tym wystąpić* — skomentował jeden z uczestników. (...) *Nigdzie na świecie uczelnie nie żyją z chesnego* — mówi prof. Węgliński [prorektor Uniwersytetu Warszawskiego — M.K. & R.M.]. Niemal wszędzie za uczelnie państwowe bierze odpowiedzialność budżet (państwowy lub lokalny, w Ameryce są to budżety stanowe). W uczelniach prywatnych dochody z chesnego pokrywają od 10 do 40 proc. kosztów.” E. Nowakowska opisuje też wyniki rachunku symulacyjnego dotyczącego kwestii: co by było, gdyby jakiś bank zgodził się udzielać studentom kredytów na pokrycie kosztów

5-letnich studiów przy semestralnej wysokości czesnego 3, 9, 15 i 25 mln zł (prof. Węgliński obliczył, że na UW faktyczne koszty przypadające na jednego studenta wynoszą w tej chwili 25 mln semestralnie). Spłata kredytu miałaby się rozpocząć zaraz po skończeniu studiów i trwać 10 lat. Przy oprocentowaniu 35% spłaty wynosiłyby miesięcznie odpowiednio: 3,585 mln, 10,755 mln, 17,925 mln i 29,875 mln, przy preferencyjnym zaś oprocentowaniu w wysokości 15% wynosiłyby odpowiednio: 0,938 mln, 2,817 mln, 4,695 mln i 7,825 mln. „Ale żaden bank nie chce dziś słyszeć nawet o wariancie najdroższym” — konkluduje Nowakowska. Píše ona też o wynikach badań wśród młodzieży. Instytut Psychologii PAN zapytał grupę 1020 osób w wieku 18–20 lat, czy należy wprowadzić odpłatność za studia. 77 proc. badanych odpowiedziało „Nie” i „Zdecydowanie nie”.

Spośród sześciu rektorów uczelni wyższych, których opinię w rozważanej kwestii zamieszczono w *Polityce*, pięciu wypowiedziało się przeciw wprowadzeniu odpłatności za studia, a tylko rektor Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie powiedział: „Nie widzę nic złego we wprowadzeniu częściowej odpłatności za studia. Podkreślam jednak z całą mocą, że nie rozwiąże to w żadnym wypadku problemów szkolnictwa wyższego.” Prof. Jerzy Osowski, przewodniczący Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, powiedział: „Rozważania o odpłatności za studia daytime uważamy, jako Rada, za przedczesne. Osobiście jestem bardzo przywiązany do konstytucyjnej zasady bezpłatności studiów. Zarazem widzę, jak rośnie dystans między zapisem konstytucyjnym a praktyką. (...) Na obecną dramatyczną sytuację uczelni złożyły się dwa równoległe procesy. Z jednej strony wyraźne, trwające od wielu lat niedofinansowanie. Rezerwy szkół wyższych wyczerpały się całkowicie. Z drugiej strony nastąpił ogromny przyrost liczby studentów. Współczynnik skolaryzacji (stosunek liczyb maturzystów, podejmujących studia, do wszystkich dziewiętnastolatków) wzrósł od niespełna 13 w 1990 r. do blisko 18 w roku bieżącym. Równocześnie tzw. dotacja na działalność dydaktyczną na studenta spadła w liczbach porównywalnych prawie trzykrotnie. W roku 1990 było to ponad 14 mln zł. Obecnie — po uwzględnieniu inflacji — jej realna wartość wynosi 5 mln zł. Nic nie wskazuje na to, by w przyszlórocznym budżecie była wyższa.”

* * * * *

Plany remontów na Wydziale na rok 1995 (zgłoszone Dyrektorowi Administracyjnemu UAM, ale jeszcze nie zatwierdzone) przewidują między innymi:

- w Collegium Mathematicum: zakończenie prac remontowych na III piętrze, przygotowanie boksów w holach I i III piętra, w których zainstalowane zostaną urządzenia sieci komputerowej AMU-NET, przystosowanie części pomieszczeń strychu budynku (IV piętro) na pomieszczenia dla pracowników zakładów o profilu informatycznym, remont pomieszczeń I piętra (biblioteka, wypożyczalnia i czytelnia, pokoje dziakanatu 127, 128 i 129 oraz dokończenie remontu pokoju 125), remont korytarza I piętra,
- w budynku dydaktycznym przy ul. 28 Czerwca 1956 r. nr 198: dokończenie remontu bufetu i jego wyposażenie (tak aby rozpoczął działalność z dniem 1.02.1995), adaptacja pomieszczeń piwnicy na szatnię, doprowadzenie auli (s. 425) do stanu właściwego (usunięcie usterek), wyposażenie sal dydaktycznych w żaluzje i zasłony.

* * * * *

Na mocy zarządzenia JM Rektora UAM nr 53/94/95 z dnia 15.11.1994 przy zakupie aparatury do celów naukowych i dydaktycznych zapotrzebowanie będzie realizowane po rozpatrzeniu ofert konkurencyjnych. W związku z tym wszystkie jednostki organizacyjne Uniwersytetu zostały zobowiązane do ścisłej współpracy z Działem Głównego Inżyniera d/s Aparatury Naukowej i Zaopatrzenia Laboratoryjnego.

* * * * *

W dziale „Biuro – Komputer” wielkopolskiego dodatku do *Gazety Wyborczej* z dnia 5 grudnia 1994 została opublikowana notatka poświęcona studiom na Wydziale Matematyki i Informatyki. Oprócz opisu nowego systemu nauczania na Wydziale, w notatce zawarta jest także charakterystyka studiów na specjalności informatycznej. Podkreślono, że Wydział stara się kształcić informatyków o bardzo solidnej wiedzy matematycznej. Umieszczony na tej samej stronie gazety materiał o studiach informatycznych na Politechnice Poznańskiej wskazuje, że w zakresie tych studiów mamy do czynienia z liczącą się konkurencją.

Cytat

Nowa matematyka

Uczniowie, rodzice, dziadkowie, nauczyciele, rodzice nauczycieli, dziadkowie nauczycieli — wszyscy przeżyli w ostatnich latach ogromny stress spowodowany przez teorię mnogości. Postęp, jaki ona jednak z sobą niesie zobaczyć można w szczególny sposób na następującym przykładzie pokazującym, jak ewoluowało pewne zadanie szkolne.

- *1950: Chłop sprzedał worek ziemniaków za 20 marek. Koszty wytwarzania stanowią $\frac{4}{5}$. Jaki jest zysk?*
- *1960: Chłop sprzedał worek ziemniaków za 20 marek. Koszty wytwarzania wynoszą 16 marek. Jaki jest zysk?*
- *1970: Chłop sprzedał zbiór ziemniaków (K) za zbiór pieniędzy (G). G jest zbiorem wszystkich tych elementów g , dla których zachodzi: g jest jedną marką. Chcąc przedstawić ten zbiór graficznie należy narysować dwadzieścia kreseczek, jedną dla każdej marki. Zbiór kosztów wytwarzania (E) jest o cztery kreseczki mniej liczny niż zbiór G . Przedstaw graficznie zbiór E jako podzbiór zbioru G i podaj zbiór L stanowiący rozwiązanie zadania: Jaka jest moc zbioru odpowiadającego zyskowi?*
- *1980: Chłop sprzedał worek ziemniaków za 20 marek. Zysk stanowi $\frac{1}{5}$ i wynosi 4 marki. Podkreśl słowo „ziemniaki” i podyskutuj na ten temat ze swoim sąsiadem.*

F. Wille, *Humor in der Mathematik*, Vandenhoeck
& Ruprecht, Göttingen 1984, s. 89–90.

W roku 1994 Wydział Matematyki i Informatyki wydał 24 preprinty w łącznym nakładzie 408 egzemplarzy.

* * * * *

W Pracowni Dydaktyki Informatyki i zainstalowano połączenia telefoniczne. Są to dwa połączenia zwykłe (numery telefonów: 311-195 i 311-295) oraz dwa połączenia modemowe (311-185 i 311-147).

* * * * *

Idziemy w świat! Poczawszy od tego numeru, *Informator Wydziałowy* będzie można oglądać w sieci *World Wide Web*.

O książkach . . .

John R. Levine, Carol Baroudi, Internet dla opornych, opracowanie wersji polskiej – Maciej Polakowski, wyd. Oficyna Wydawnicza READ ME, Warszawa 1994, ss.336.

Od kilku tygodni komputery w pokojach pracowników są podłączane do sieci. Można powiedzieć — duży postęp. Wreszcie, by zalać najpilniejszą elektroniczną potrzebę, to jest wysłać lub odczytać pocztę, nie trzeba antyszambrować przed pokojem nr 5 oczekując, aż któremuś z młodych ludzi znudzą się długie i bezpretensjonalne pogawędki przy pomocy irc lub też wyczerpujące przeszukiwania bazy danych rządowej Agencji Użytkowania Ziemi USA. Zatem po „okablowaniu” budynku mamy Internet naprawdę w zasięgu ręki. Z tą radosną okolicznością zbiegło się wydanie książki Internet dla opornych (w podtytule — Podręcznik dla większości z nas). Tym, którzy dotychczas korzystali wyłącznie z poczty elektronicznej książka pozwoli uświadomić, jak wiele jeszcze możliwości kryje w sobie Internet — ftp, Telnet, USENET, WWW, Gopher, przeszukiwanie baz danych WAISem, poszukiwanie zbiorów przy pomocy Archiego. Oprócz opisu usług Internetu książka zawiera informacje z zakresu jego historii (w tej dziedzinie to, co było 20 lat temu, jest już dzisiaj starożytnością), próbuje wyjaśnić, jak to się dzieje, że „to jakoś działa” mimo istnienia różnych komputerów, standardów czy sieci lokalnych, uczy też dobrych manier w pracy w sieci. Dla szperaczy jest tu kilka stron adresów baz danych i list adresowych. Nie należy oczekiwać, rzecz jasna, że po przeczytaniu tej książki czytelnik stanie się Internetowym ekspertem. Prędzej czy później trzeba i tak będzie się zwrócić do lokalnego komputerowego guru, lecz wówczas będzie już można przedstawić swój problem nieco jaśniejszym (dla guru, rzecz jasna) językiem.

Tyle o zawartości książki, teraz jeszcze parę słów o jej redakcji. Ta wydaje się być na niskim poziomie. Przed wszystkim, w książce „dla opornych”, gdzie pojawia się wiele nowych dla czytelnika terminów, dokładny indeks jest rzeczą podstawową i niezbędną. Niestety, nie ma go w Internecie dla opornych, a rada autorów: „znajdź komendę w spisie treści, a następnie część książki, w której jej opis się znajduje i przeczytaj go” (s. 1), w przypadku pełnego technicznych, i nie tylko, terminów tomu, liczącego przeszło 300 stron, jest całkowicie nieprzydatna. Strona 16 spisu treści podaje numery stron rozdziałów pomniejszone o 14. Skąd autorzy (tłumacze?) posiadli wiedzę, że „bis to francuskie słowo oznaczające pół” (s. 30), dlaczego piszą „unikalny” zamiast „unikatowy” (s. 127), oraz „serwer Gophra” zamiast „serwer Gophera” (s. 226) pozostanie ich (bądź tłuma-

cza) tajemnicą. Takich tajemnic jest zresztą więcej, dodatkowo dochodzi do tego naręcze literówek.

Podsumowując — jest to pożyteczna książka, choć wydana z wyraźnymi znamionami redakcyjnego pośpiechu. Tym jednak, którzy oczekują tylko wiedzy, niezależnie od sposobu jej podania, nie będzie to przeszkadzać.

M.K.

W związku z wyjazdem prof. dra hab. Andrzeja Rucińskiego funkcję kierownika Zakładu Matematyki Dyskretnej pełnić będzie od 1.01.1995 prof. dr hab. Michał Karoński.

★ ★ ★ ★ ★

W dniach 27.11.–4.12.1994 gościem Zakładu Analizy Funkcjonalnej był prof. A. Defant z Uniwersytetu w Oldenburgu (RFN).

★ ★ ★ ★ ★

W dniach 2.01.–31.01.1995 pan Mohammed Morsli będzie odbywać staż naukowy w Zakładzie Teorii Funkcji Rzeczywistych.

★ ★ ★ ★ ★

Gościem Zakładu Analizy Matematycznej będzie w dniach 30.01.–3.02.1995 prof. Peter Rosenthal z Uniwersytetu w Toronto (Kanada).

★ ★ ★ ★ ★

W styczniu odbędą się następujące wykłady gościnne:

- 10.01. Prof. Bogdan Oporowski (Baton Rouge, Louisiana State University) — tytuł zostanie podany później.
- 13.01. Prof. dr hab. Andrzej Schinzel (Polska Akademia Nauk, Warszawa) — „Rozwiązane i nierozwiązane problemy dotyczące wielomianów” (godz. 12.00).
- 15.01. Prof. V. Poleskij (Rosyjska Akademia Nauk, Moskwa) — tytuł zostanie podany później.
- 31.01. Prof. Peter Rosenthal (Uniwersytet w Toronto, Kanada) — „How and why to solve the matrix equation $AX - XB = Y$ ”.

★ ★ ★ ★ ★

W dniach 28.11.–3.12.1994 dr Leszek Skrzypczak przebywał na Uniwersytecie im. F. Schillera w Jenie (RFN).

★ ★ ★ ★ ★

Dr hab. Zygmunt Vetulani brał udział w I Kongresie Informatyki Polskiej, który odbył się w dniach 1.–3.12.1994 w Poznaniu.

★ ★ ★ ★ ★

Prof. dr hab. Jerzy Kąkol w dniach 8.–13.12.1994 prowadził badania naukowe na Uniwersytecie w Brukseli (Belgia).

★ ★ ★ ★ ★

Prof. dr hab. Andrzej Ruciński w dniach 9.01.–20.05.1995 będzie prowadzić badania naukowe na Uniwersytecie Emory w Atlancie (USA).

★ ★ ★ ★ ★

Prof. dr hab. Paweł Domański będzie przebywać w dniach 18.–22.01.1995 na Uniwersytecie w Walencji (Hiszpania).

Notatka

O Bibliotece Uniwersyteckiej

„Biblioteka Uniwersytecka nie jest nam potrzebna” — mówią często przedstawiciele nauk ścisłych czy przyrodniczych. To stwierdzenie oczywiście boli, choć jest dla nas w części zrozumiałe. Biblioteka Uniwersytecka to dziś 2,6 mln woluminów, do których należy dodać 1,6 mln w bibliotekach sieci. Stawia to ją na trzecim miejscu w kraju po Bibliotece Narodowej i Bibliotece Jagiellońskiej. Jednakże gros księgozbioru i jej specjalizacja w gromadzeniu to obsługa nauk humanistycznych i społecznych. Stąd też dla przedstawicieli nauk ścisłych nie stanowi ona faktycznie centrum zainteresowań. Pozwala to nam więc zrozumieć przytoczony na wstępie sąd. Czy jednak jest on do końca prawdziwy i czy obecnego stanu rzeczy nie można zmienić?

Często zapomina się, że Biblioteka Uniwersytecka to centralna — także dla bibliotek sieci — prenumerata czasopism, ich zamawianie, opracowywanie. To wiele pozycji specjalistycznych docierających do niej np. drogą wymiany a przekazywanych bibliotekom sieci. To obsługująca całą uczelnię wypożyczalnia międzybiblioteczna. To 18 już obecnie baz danych na CD-ROMach, baza danych na temat polskiego dorobku wydawniczego od 1988 roku do dnia dzisiejszego. To również — poprzez Internet — dostęp do wieluset katalogów bibliotek światowych i specjalistycznych baz danych. Te ostatnie usługi wydają się zbyt mało wykorzystywane przez przedstawicieli nauk ścisłych.

Biblioteka Uniwersytecka to także inne, niedostatecznie wykorzystywane źródło wzbogacania księgozbioru uczelni. Jej możliwości — szczególnie finansowe — pozwalają bowiem na nabywanie wielu pozycji poszukiwanych przez przedstawicieli poszczególnych dyscyplin wiedzy, na zakup których brakuje środków na Wydziale. Takie kupowanie tytułów wskazanych przez pracowników Uczelni jest z kolei zgodne z głównym założeniem polityki gromadzenia — celowości pozyskiwania nabytków. Obecny stan rzeczy w tym zakresie chcemy właśnie zmienić, zapraszając Państwa do typowania poprzez Bibliotekę Wydziału czy bezpośrednio w Bibliotece Uniwersyteckiej — tytułów do pozyskania. Te najbardziej poszukiwane z nich mogą być przekazane następnie w depozyt. Przyświeca nam bowiem także inne założenie, zgodne z którym cała podstawowa literatura winna być najbliżej warsztatu pracy. A więc nie w magazynach Biblioteki Uniwersyteckiej. Rozumiemy przy tym, że działamy właściwie wbrew własnemu interesowi, gdyż to także pozwala mówić, że „Biblioteka Uniwersytecka nie jest potrzebna”.

Z myślą o czytelnikach zmieniliśmy ostatnio system realizacji zamówień do czytelników, co skraca czas oczekiwania. Pracujemy nad nowym regulaminem, który ograniczać będzie długoterminowe wypożyczanie dzieł posiadanych w jednym egzemplarzu, co uczyni je bardziej dostępnymi. Wykonujemy w ciągu roku ogromną, choć mało widoczną meliorację zbiorów, czyli przeklasyfikowywanie książek w celu dostosowania ich przydziału do zmieniającej się nauki (w ciągu roku 150 tys. książek!). Wiemy jednak, że zmianę może przynieść dopiero zautomatyzowanie bibliotek, które być może wkrótce się rozpocznie. Warunkiem jest przyznanie grantu przez Fundację Mellona, co może nastąpić w marcu lub kwietniu 1995 roku. Jeżeli tak się stanie, podzielę się naszymi planami w tym zakresie.

*Dyrektor Biblioteki Głównej UAM
dr Artur Jazdon*

Opracowanie Informatora: Maciej Kandulski (mkandu@plpuam11.amu.edu.pl)
Roman Murawski (rmur@plpuam11.amu.edu.pl)